

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3295/2021. (VII. 22.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Ítélőtábla Bf.I.99/2019/21. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kadlót Erzsébet ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a Győri Ítélőtábla Bf.I.99/2019/21. számú ítélete alaptörvény-ellenes, és ezért azt semmisítse meg.
- [2] Az indítványozó brit állampolgár, a magyar nyelvet nem érti, nem beszéli, magyarul írni és olvasni nem tud. Az indítványozót első fokon a Székesfehérvári Törvényszék 11.B.11/2019/26. számú, 2019. augusztus 26-án meghozott ítéletével társtettesként elkövetett kábítószer-kereskedelem büntettének kísérlete miatt 9 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre és 9 év közügyektől eltiltásra ítélte. A Győri Ítélőtábla mint másodfokú bíróság 2020. március 10-én meghozott Bf.99/2019/21. számú jogerős ítéletével az elsőfokú döntést megváltoztatta, a szabadságvesztés büntetés tartamát 6 évre enyhítette, a közügyektől eltiltás büntetést pedig mellőzte. Az indítványozó büntetését a határozat meghozatalakor is Magyarországon tölti.
- [3] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Abtv. 27. §-a alapján kérte a Győri Ítélőtábla Bf.99/2019/21. számú ítéletének alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó álláspontja szerint a Győri Ítélőtábla kifogásolt ítélete sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1), (3) és (7) bekezdését.
- [4] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog, különösen az anyanyelvhasználathoz való jog sérelmére hivatkozott azzal kapcsolatosan, hogy az indítványozó az anyanyelvén (az általa értett nyelven) a teljes tárgyalási szakaszban semmilyen jegyzőkönyvet nem kapott, azok tartalmát nem ismerhette meg. Ezen kívül utalt arra, hogy az eljárási iratok szerint a terhelt számára – sem szóban, sem írásban – nem állt rendelkezésre az anyanyelvén semmilyen a jogairól szóló tájékoztatás, arról való kioktatás vagy figyelmeztetés. Az indítványozó hivatkozott továbbá arra, hogy a tárgyalási jegyzőkönyv tanúsága szerint a nyomozás és a tárgyalás során sem volt megfelelő a tolmácsolás, az indítványozót nem tájékoztatták arról, hogy mi kerül a jegyzőkönyvbe, azzal kapcsolatosan milyen jogai vannak, illetve hogy mi a szerepe a jegyzőkönyvnek a büntetőeljárásban. A jegyzőkönyv tanúsítja, hogy a tárgyalási szakaszban a tolmács szakértelmét a vádhatóság képviselője kérdőjelezte meg. Az indítványozó az anyanyelvén kizárólag az elsőfokú ítéletet kapta meg, amelyet később az Ítélőtábla eljárásában is kifogásolt.
- [5] Az indítványozó kifejtette továbbá, hogy a bizonyítás lényeges adatait tartalmazó jegyzőkönyv ismeretének hiányában nem tudta teljes körűen gyakorolni a védekezéshez és a jogorvoslathoz való jogát. Ezzel kapcsolatban kiemelte, hogy például a bizonyítási indítványainak elutasításáról, annak indokairól sem kapott az anyanyelvén semmilyen érdemi tájékoztatást sem az elsőfokú, sem a másodfokú eljárásban.
- [6] Az indítványozó hivatkozott az eljárás pártatlanságának a sérelmére is, aminek alátámasztására a jegyzőkönyv és az ítélet több megállapítását hozta fel. Ezek alapján a bíróság az indítványozó álláspontja szerint több alkalommal is szubjektív megnyilvánulásának adott hangot a terhelt „általa nem megfelelőnek tartott” védekezésével kapcsolatosan, amellyel a terhelt személyére vonatkozó előítéletet fogalmazott meg.

II.

[7] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[8] 2. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) indítvánnyal érintett rendelkezései:

„8. § (1) A büntetőeljárás nyelve a magyar. A Magyarországon élő, törvényben elismert nemzetiségek tagjai a büntetőeljárásban a nemzetiségi anyanyelvüket használhatják.

(2) Senkit nem érhet hátrány amiatt, hogy a magyar nyelvet nem ismeri.

(3) A büntetőeljárásban mindenki jogosult az anyanyelvét használni.”

„39. § (4) A bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a terheltet a büntetőeljárásban történő részvételének kezdetekor a jogairól tájékoztatja és a kötelezettségeire figyelmezteti. A tájékoztatás kiterjed a költségkezdmény indítványozásához való jogra és annak feltételeire, valamint az anyanyelv használatához való jogra is.”

„78. § (1) Ha a büntetőeljárásban részt vevő személy a nem magyar anyanyelvét, nemzetiségi anyanyelvét vagy törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződésben meghatározott egyéb anyanyelvét kívánja használni, – lehetőleg a jogi szaknyelv megfelelő ismeretével rendelkező – tolmácsot kell igénybe venni.

[...]

(7) Az e törvény szerint kézbesítendő ügyirat lefordításáról az a bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság gondoskodik, amelyik a határozatot meghozta vagy az egyéb ügyiratot kibocsátotta.

(8) Törvény eltérő rendelkezése hiányában a kézbesítendő ügyiratot nem kell lefordítani, ha erről a címzett kifejezetten lemond.”

„100. § (1) Az eljárás ügyiratait

a) a terhelt és védője a terhelt gyanúsított kihalgatását követően, erre irányuló indítványra ismerheti meg.

(2) Az (1) bekezdés szerinti megismerés joga az eljárás valamennyi ügyiratára kiterjed, ideértve a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által beszerzett, illetve a büntetőeljárásban részt vevő személyek által benyújtott, valamint csatolt iratokat és a további bizonyítási eszközöket is.

(4) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárás ügyiratainak megismerését

a) a megvizsgálás lehetővé tételével,

b) erre irányuló külön indítvány vagy hozzájárulás esetén az ügyirat tartalmáról felvilágosítás adásával, tájékoztatás nyújtásával,

c) saját részre történő másolat vagy felvétel készítésének lehetővé tételével,

d) az ügyirat, valamint a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által az ügyiratról készített kivonat vagy másolat kézbesítésével, illetve

e) jogszabályban meghatározott egyéb módon biztosítja.

(7) A megismerés joga, illetve a megismerésnek a (4) bekezdés d) pontjában meghatározott módja nem korlátozható

a) az olyan eljárási cselekményről készült ügyirat vonatkozásában, amelyen az indítványozó jelen volt, vagy e törvény rendelkezései szerint jelen lehetett és

b) a szakvélemény vonatkozásában.

(8) A megismerés – indítványnak megfelelő – biztosítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(9) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – az indítvány előterjesztésétől számított tizenöt napon belül biztosítja az eljárás (2) bekezdés szerint meghatározott ügyiratait közül azoknak a megismerését, amelyek vonatkozásában a megismerést nem korlátozta.”

„423. § (2) Ha a vádlott az eljárás során nem magyar anyanyelvét, nemzetiségi anyanyelvét vagy törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződésben meghatározott egyéb anyanyelvét használja, a vádirat e vádlottra vonatkozó részét az általa az eljárásban használt nyelvre kell lefordítani, és azt így kell a bírósághoz benyújtani.”

„444. § (1) A bíróság eljárásáról jegyzőkönyvet kell készíteni.”

„445. § (2) A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell

- a) az eljárási cselekmény menetét és az annak során történeteket úgy, hogy a jegyzőkönyv alapján azt is meg lehessen állapítani, az eljárási szabályokat megtartották-e,
- b) a vádlott és a tanú vallomását, valamint a szakértő véleményét,
- c) a bizonyítási eszköz bemutatásának megtörténtét, valamint azoknak az eljárás szempontjából lényeges tartalmát,
- d) az eljárási cselekmény során tett indítványokat és észrevételeket,
- e) a perbeszédet, a felszólalást, az utolsó szó jogán elhangzottakat,
- f) az eljárás rendjének fenntartása körében tett intézkedéseket, a korábbi eljárás ismertetésének megtörténtét, valamint az ügydöntő határozat kihirdetésének megtörténtét,
- g) az ügydöntő határozat szóbeli indokolását.”

„446. § (2) Az eljárási cselekményről az írásbeli jegyzőkönyvet rendszerint azzal egyidejűleg, de legkésőbb az eljárási cselekmény időpontjától számított nyolc napon belül a jegyzőkönyvvezető készíti el.

[...]

(7) Ha az írásbeli jegyzőkönyv vagy a jegyzőkönyv írásbeli kivonata az eljárási cselekménnyel egyidejűleg készül, az hivatalból vagy az ügyész, a vádlott, a védő, a sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt által az eljárási cselekménnyel egyidejűleg tett megjegyzései alapján, indítványra is kiegészíthető és kijavítható. Az erre vonatkozó indítványt – annak elutasítása esetén – az írásbeli jegyzőkönyvben, vagy a jegyzőkönyv írásbeli kivonatában fel kell tüntetni. A módosítás folytán szükségtelenné vált szövegrészeket úgy kell törölni, hogy a törölt szövegrész olvasható maradjon.”

„448. § (1) Az eljárás ügyiratait a bírósági eljárás során az ügyészség a 100. § szerint ismerheti meg.”

III.

- [9] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek vizsgálatakor az alábbiakat állapította meg.
- [10] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Az elsőfokú bíróság tájékoztatása szerint a Győri Ítéltábla ítélete 2020. április 24. napján került kiadásra. Az indítványozó tájékoztatása szerint a terhelt az ítéletet 2020. április 5-ét követően vehette kézhez, amelyet a büntetés-végrehajtási intézetbe kézbesítettek, a védő számára elektronikus úton történt a kézbesítés. Az alkotmányjogi panasz 2020. június 2. napján érkezett az elsőfokú bírósághoz. A bíróság ugyan nem adott pontos tájékoztatást arról, hogy ténylegesen mikor történt meg a kézbesítés, de a kiadás dátuma alapján is megállapítható, hogy az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett.
- [11] 1.2. Az indítvány eleget tesz az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben foglalt, határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mert az ügy érdemében hozott ítélet ellen nyújtották be és tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1), (3) és (7) bekezdése], a támadott bírósági határozatot (a Győri Ítéltábla mint másodfokú

bíróság Bf.I.99/2019/21. számú ítélete). Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a másodfokú ítélet alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt, így a határozott kérelem alkotmányos feltételeinek ebben a vonatkozásban is eleget tesz.

- [12] 1.3. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a*) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az alapul szolgáló büntető ügyben az indítványozó terhelt volt, így az alkotmányjogi panasz benyújtására jogosultnak és egyben érintettnek tekinthető.
- [13] 1.4. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a jogerős másodfokú bírósági határozat ellen nyújtotta be a panaszát és rendkívüli perorvoslatot nem vett igénybe. Az Ügyrend 32. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt jogorvoslati lehetőség kimerítésének kötelezettsége nem vonatkozik a felülvizsgálatra mint rendkívüli jogorvoslatra. Az Alkotmánybíróság ennek alapján rögzíti, hogy az indítvány ezen feltételnek eleget tett.
- [14] 1.5. Az Alkotmánybíróság ezután az Abtv. 29. §-ában rögzített, az indítvány befogadásához szükséges további feltételek fennállását vizsgálta. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [15] Az indítványozó kétségbe vonta az eljáró bíróság pártatlanságát azon az alapon, hogy az elsőfokú bíróság nem biztosította az elfogulatlan és pártatlan eljárás feltételeit. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a bíróság „elfogultságával” csak az elsőfokú ítélet lefordítását követően szembesült. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban fontosnak tartja megjegyezni, hogy az eljárás során végig biztosított volt a tolmácsolás lehetősége, a tárgyalási jegyzőkönyvek megismerésére pedig az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőzően is lehetősége volt a terheltnek és a védőjének is. Az eljárás során az indítványozó egyszer sem kifogásolta az eljáró bíróság pártatlanságát, elfogultságra hivatkozással nem terjesztett elő kizárási indítványt. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” [3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]].
- [16] 1.6. Mindez egyben azt is jelenti, hogy önmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak, ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]]. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozónak a pártatlanság sérelmére alapított panasz eleme nem vet fel sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet.
- [17] Az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy vizsgálata során alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette, hogy az anyanyelvhasználathoz való jog mit foglal magában, milyen iratokat, információkat kell biztosítani a nem magyar anyanyelvű, a magyar nyelvet nem ismerő terhelt számára. Vizsgálandó, hogy ha a magyar nyelvet nem ismerő, nem beszélő terhelt a büntetőeljárás egészében korlátozottan jut hozzá információkhoz, nem tájékoztatják az eljárási jogairól – különösen a tárgyalási jegyzőkönyvvel kapcsolatosan –, nem kap információt az eljárási cselekményekről készült jegyzőkönyvekről, jelentésekről, a tárgyalási jegyzőkönyvről, továbbá ha a vádhatóság által is kifogásolható módon történik számára a tolmácsolás, az mennyiben érinti a tisztességes eljáráshoz való jogot, kihat-e a fegyverek egyenlőségének elvére. További alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként merül fel, hogy a büntetőeljárás jelenlegi rendszerében ez a fajta „információ-hiány” mennyiben befolyásolja a jogorvoslathoz való jog érdemi gyakorlását.
- [18] 2. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt 2021. január 19-én befogadta.

IV.

- [19] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [20] 1. Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog, különösen az annak részjogosítványát képező anyanyelv-használathoz való jog, a védelemhez való jog, valamint a jogorvoslathoz való jog sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy a büntetőeljárás során, a teljes tárgyalási szakaszban nem kapott sem szóban, sem írásban a jogairól szóló tájékoztatást, nem ismerhette meg – sem magyarul, sem az anyanyelvén – a tárgyalásról készült jegyzőkönyveket, kifogásolta továbbá a tolmácsolás minőségét. Az indítványozó álláspontja szerint mivel az eljárás, különösen a bizonyítás lényeges adatait tartalmazó jegyzőkönyvet nem ismerte, így nem tudott megfelelően védekezni és jogorvoslathoz való joga is sérült.
- [21] 2. Az Alkotmánybíróság először áttekintette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog, a XXVIII. cikk (3) bekezdésében rögzített védelemhez való joggal, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való joggal kapcsolatos, az ügy megítélése szempontjából releváns alkotmányos elveket.
- [22] 2.1. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel először a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalta össze, amelyet későbbi döntéseiben továbbfejlesztett. Az Alaptörvény hatálybalépése után az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [23] A tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek együttes figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részlet-szabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.
- [24] A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánossága, a bírói döntés nyilvános kihirdetésének követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és pártatlanság, valamint az észszerű időn belüli elbírálás követelménye. Szintén a tisztességes eljáráshoz való jogra mint »anyajogra« vezethető vissza az azzal logikai kapcsolatban álló jogosultságok egy másik csoportja, amely önálló alapjogként került megfogalmazásra az Alaptörvényben [pl. az ártatlanság védelme vagy a védelemhez való jog, lásd: Alaptörvény XXVIII. cikk (2)–(3) bekezdései]. Vannak emellett a tisztességes eljáráshoz való jogból levezethető, az Alaptörvényben nem nevesített, de az Alkotmánybíróság által elismert részjogosítványok is. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a tisztességes eljáráshoz való jog része az is, hogy az eljárás során biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [48]–[50]; 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [32]; 3188/2021. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [25] A fegyveregyenlőség a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. Ezáltal biztosítható, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. Ezen a ponton érintkezik a tisztességes eljáráshoz való jog a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés idejének és eszközeinek követelményével {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 96; 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [26] 2.2. Az Alkotmánybíróság a védelemhez való joggal összefüggésben a 8/2013. (III. 1.) AB határozatban rögzítette, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében biztosított jog értelmezésekor irányadónak tekinti a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatban kimunkált alkotmányos tételeket.
- [27] Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy a terhelt és a védő jogainak együttes szemlélete alapján lehet a védelemhez való jog tartalmát alkotmányos szempontból megítélni {8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [25]–[27]}.

A védelemhez való jog alkotmányos büntetőeljárás alapelve az eljárás egész menetében számtalan részletszabályban ölt testet. A terheltnek joga van személyesen védekezni, de védelmét az eljárás bármely szakaszában védő is elláthatja. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az, akivel szemben a büntetőeljárást folytatják, a Be.-ben meghatározott módon védekezhessen (Be. 3. §). Ha a terhelt a magyar nyelvet, illetve az eljárás nyelvét nem ismeri, a büntetőeljárásban a védő részvétele kötelező [Be. 44. § d) pont].

- [28] A védelmet megillető jogok magukban foglalják az ügy megismerését és az ügy előbbre vitelét szolgáló jogokat. Az ügy megismerését biztosító jogok közé tartozik a jog a hatósági határozatok, intézkedések megismerésére, az iratbetekintés, valamint a jelenléthez való jog. Az ügy előbbre vitelét szolgáló jogok közé tartozik az indítványok, észrevételek megtételéhez, a jogorvoslat benyújtásához, a kérdéshez, valamint a perbeszéd megtartásához fűződő jog [15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [36]–[39]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [96]].
- [29] 2.3. Az Alkotmánybíróság a jogorvoslathoz való joggal összefüggésben hangsúlyozta, hogy a jogorvoslat elvont alkotmányjogi fogalmát nehéz meghatározni, általában kettős jelentéstartalommal érvényesül: egyrészt igényérvényesítési lehetőséget, másrészt felülbírálathoz való jogot jelent. A felülbírálathoz való jog szorosan kötődik a bírósági, hatósági, közigazgatási jogorvoslati rendszerhez. Az Alaptörvény ezzel kapcsolatban úgy fogalmaz, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely jogát vagy jogos érdekét sérti. Ez az alapjog tehát az első döntéshez képest – amelyet eleve feltételez a megfogalmazás, függetlenül attól, hogy az milyen formában jelenik meg – egy második döntéshez való jogot fogalmaz meg.” [6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [93]]
- [30] Az Alkotmánybíróság a 49/1998. (XI. 27.) AB határozatában végezte el a jogorvoslathoz való alapjog értelmezését a büntetőeljárás jogorvoslati rendszerével összefüggésben (ABH 1998, 372, 382), amely megállapításait az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével összefüggésben a 22/2014. (VII. 15.) AB határozatában is fenntartotta (Indokolás [84]). Ennek értelmében a perorvoslat az a jogi eszköz, amelynek segítségével a vád és a védelem az elsőfokú bíróság határozatát és eljárását kifogásolhatja úgy, hogy a magasabb bírói fórum annak felülvizsgálatára és az arról való döntésre kötelezett. Az Alkotmánybíróság az alapjog tartalmát elemezve korábbi határozataiban megállapította azt is, hogy a jogorvoslathoz való jog követelményét az egyfokú fellebbezési rendszer is kielégíti, de a törvényhozó ezen túlmenő jogorvoslati lehetőséget is adhat [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 68; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [85]; 6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [105]–[107]].
- [31] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony érvényesítése nem csupán a jogalkotóval szemben (a jogszabályok tartalmát illetően) fennálló követelmény, hanem az Alaptörvény 28. cikkéből következően (a jogszabályok értelmezése során) a bíróságokat is kötelezi [3146/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [26]; 6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [93]].
- [32] 3. A tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványát képező fegyveregyenlőség elve, a védelemhez való jog, valamint a jogorvoslathoz való jog jelen ügyben szorosan kapcsolódik az anyanyelv használatáról szóló rendelkezésekhez.
- [33] 3.1. A Be. szerint a büntetőeljárás nyelve a magyar. A büntetőeljárás résztvevői szóban kötelesek a magyar nyelvet használni, ugyanígy írásban szintén a magyar nyelvet kell használni a jegyzőkönyvek készítése, a határozatok szerkesztése során ezek megszövegezésekor. A Be. 8. §-a azonban alapelvei szinten deklarálja, hogy senkit nem érhet hátrány amiatt, mert a magyar nyelvet nem ismeri. A büntetőeljárásban mind szóban, mind írásban mindenki jogosult a saját anyanyelvét, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben regionális vagy kisebbségi nyelvét, vagy az általa ismertként megjelölt más nyelvet használni.
- [34] Az anyanyelv használatra vonatkozó alapelvei rendelkezéseket a Be. 78. §-a tölti meg tartalommal. A terhelt és az eljárásban részt vevő valamennyi személy számára biztosítani kell a tolmácsolást. A törvény nem sorolja fel tételesen, hogy mely iratokat kell a terhelt számára lefordítani, annyit rögzít, hogy a kézbesítendő ügyirat lefordításáról az a hatóság rendelkezik, amelyik a határozatot meghozta vagy az egyéb ügyiratot kibocsátotta. A Be. 423. § (2) bekezdése a vádirattal összefüggésben rögzíti, hogy azt a nem magyar anyanyelvét, nemzeti-iségi nyelvét vagy törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződésben meghatározott egyéb anyanyelvét használó terhelt számára le kell fordítani az eljárásban az általa használt nyelve. A bíróságok következetes gyakorlata

szerint – amelyet az 1/2013. Büntető elvi döntés is tükröz – a nem magyar anyanyelvű terheltnek írásban szükséges lefordítani a büntetőügy lényeges iratait. A Be. alapján a terhelt kifejezetten le is mondhat az ügyirat lefordításáról, az erről szóló határozatot azonban a kibocsátónak előzetesen be kell szereznie.

- [35] 3.2. A büntető ügyekben szükséges fordítás és tolmácsolás kapcsán az európai uniós, valamint a nemzetközi jogi szabályok egységesen azt rögzítik, hogy nem kell minden iratot a terhelt anyanyelvére lefordítani.
- [36] A büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló az Európai Parlament és a Tanács 2010. október 20-i 2010/64/EU irányelv (a továbbiakban: irányelv) preambuluma tartalmazza, hogy az irányelv elősegíti a tolmácsolás és fordítás igénybevételéhez való jog biztosítását azoknak, akik nem beszélnek vagy nem értik az eljárás nyelvét. Az irányelv biztosítja a terheltek számára a tolmácsoláshoz és a fordításhoz való jogot a büntetőeljárás során, a tisztességes eljáráshoz való joguk biztosítása érdekében. A tisztességes eljárás megköveteli, hogy a terheltek költségmentes és kielégítő nyelvi segítségnyújtást kapjanak, ezen túlmenően a lényeges iratokat vagy legalább azok releváns részeit az irányelv rendelkezéseivel összhangban számukra lefordítsák. A szabadságelvonásról szóló határozatokat, a vádat, vádiratot, illetve az ítéletet mindig lényegesnek kell tekinteni. Azt, hogy a tisztességes eljárás biztosításához mely további iratok tekinthetők lényegesnek, a tagállamok hatósága dönti el, és azokat szintén le kell fordítani [irányelv (14), (17) és (30) preambulum bekezdések]. Az irányelv 3. cikke alapján a terhelt és a védője külön is kérheti azoknak az iratoknak a lefordítását, amelyeket a védekezés szempontjából lényegesnek tartanak. Nem kell azonban lefordítani a lényeges iratoknak azon részeit, amelyek nem relevánsak abból a szempontból, hogy a terhelt megismerje az ellene indított ügyet.
- [37] Az irányelv rögzíti azt is, hogy a védelem szintje soha nem csökkenhet az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) és az Európai Unió Chartája által biztosított, valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJB) vagy az Európai Unió Bíróságának az esetjogában értelmezett standardok alá [irányelv (32) preambulum bekezdés].
- [38] 3.3. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az általa nyújtott alapjogvédelem szintje nem lehet alacsonyabb, mint az EJB által meghatározott jogvédelem szintje. Ennek feltétele, hogy az Alaptörvény ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés, különösen az EJE {30/2015. (X. 15.) AB határozat, Indokolás [35]; 15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [42]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [65]; 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [43]}. Tekintettel arra, hogy az EJE 6. cikk 1. bekezdése és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a tisztességes eljáráshoz való jogot, az EJE 6. cikk 3. bekezdés c) pontja és az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése a védelemhez való jogot lényegileg azonosan rögzíti, így az alkotmányos védelem szintje nem lehet alacsonyabb az EJB gyakorlata alapján megállapítható mértéknél. Az Alkotmánybíróság ezért áttekintette az EJB gyakorlatából a védelemhez való jog gyakorlása során az anyanyelv használata, valamint a tolmácsolás és a fordítás tekintetében megfogalmazott fontosabb elveket.
- [39] Az EJE 6. cikk 3. bekezdés e) pontja alapján az ingyenes tolmácsoláshoz való jog akkor illeti meg a terheltet, ha nem érti vagy nem beszél az eljárás nyelvét. A terhelt számára biztosítani kell, hogy képes legyen az eljárást követni és ki tudja fejezni saját maga, vagy a védője útján, hogy mit kíván felhozni a védelme érdekében. Éppen ezért nem elegendő, ha csak a védő beszél és érti az eljárás nyelvét. A terheltnek ilyen esetben is biztosítani kell az ingyenes tolmácsot [EJB *Kamasinski kontra Ausztria* (9783/82), 1989. december 12., 74. §]. Az EJE vonatkozó szakasza nem szól a fordítókról, és nem írja elő, hogy az eljárás nyelvét nem beszélő terhelt számára írásban is biztosítani kellene a releváns információkat. Az EJB azonban azt állapította meg, hogy a gyakorlatban nagy hátrány jelenthet, ha a terhelt nem kapja meg például a vád írásbeli fordítását. Az EJB gyakorlata alapján az eljárás nyelvét nem beszélő terhelt számára minden szükséges dokumentumot le kell fordítani (a tárgyaláson, illetve az azt megelőző eljárásban történeteket is), azonban ez nem jelenti azt, hogy valamennyi eljárási iratot le kellene fordítani [EJB *Brozicek kontra Olaszország* (10964/84), 1989. december 19.; EJB *Kamasinski kontra Ausztria* (9783/82), 1989. december 12.].
- [40] 3.4. Az Alkotmánybíróság a 3244/2018. (VII. 11.) AB határozatában – a nyomozati iratokkal összefüggésben – megállapította, hogy sem a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványát képező fegyveregyenlőség, sem a védelemre való felkészüléshez szükséges idő és eszközök biztosításának az alkotmányos követelményéből nem következik a nyomozati iratok teljes körű lefordításának a követelménye (Indokolás [49]). Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az említett alkotmányos követelményekből a büntetőeljárás valamennyi iratának

teljes körű lefordítási kötelezettsége sem vezethető le. Az Alkotmánybíróság feladata az, hogy a büntetőeljárás alkotmányos kereteit határozza meg. Jelen ügy szempontjából ez azt jelenti, hogy a terheltnek rendelkeznie kell azokkal a feltételekkel, eszközökkel, megfelelő idővel, amelyek a vád és a bírói döntések megértését, az eljárás eseményeinek, különösen a bizonyítás menetének és a lényegének a követését, továbbá az azokra történő reagálást biztosítják.

- [41] 4. Az Alkotmánybíróság bekérte a büntetőügy iratait, és a bemutatott elvek fényében az indítvány alapjául szolgáló ügyet a konkrét tények alapján részleteiben is áttekintette.
- [42] 4.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a terhelt a nyomozati iratok lefordítását nem kérte, kizárólag az ügyészi indítványról kért angol nyelvű írásbeli másolatot, amit meg is kapott. A jegyzőkönyvek tanúsága szerint a nyomozás során a tolmácsolás végig biztosított volt. A terhelt a letartóztatással összefüggő értesítéseket, kézbesítési ívet és határozatokat megkapta írásban az anyanyelvén. A 2019. április 24-én tartott előkészítő ülésen az ügyiratok tanúsága szerint a terheltet szóban és írásban is tájékoztatták az előkészítő ülés lényegéről, a vallomástétel következményeiről, a jogairól és a kötelezettségeiről. Az előkészítő ülésen a tolmács végig jelen volt.
- [43] A tárgyalási szakaszban a bíróság több tárgyalási napot tartott (2019. május 20., 2019. június 24., 2019. augusztus 26.), a tárgyaláson tolmács részvétele végig biztosított volt. A 2019. május 20-án tartott tárgyalási jegyzőkönyv szerint az ügyész kifogást emelt azzal kapcsolatban, hogy a tolmács nem fordított le mindent, amit a vádlott mondott, kérte, hogy a tolmács fordítsa le bővebben, amit a vádlott mond, és ne összegezzon. A tolmács ezt követően szó szerint fordított, ennek tényét a jegyzőkönyv rögzítette. Az Alkotmánybíróság azonban megjegyzi, hogy a jegyzőkönyvből nem derült ki, hogy a nem megfelelő tolmácsolás a tárgyalás mely részeit érintette, és hogy ezen részek megismétlése megtörtént volna. A bírósági iratokból az derül ki, hogy a tárgyalási szakaszban a terhelt kizárólag az elsőfokú ítélet fordítását kapta meg írásban, a jogaival és a kötelezettségeivel kapcsolatban az állapítható meg, hogy a vallomástétellel kapcsolatos jogaira és kötelezettségeire figyelmeztették szóban, amelyre adott válasza jegyzőkönyvezésre került.
- [44] Az ügyiratok tanúsága szerint a védő az elsőfokú eljárás befejezését követően írásban kérte az előkészítő ülés és az egyes tárgyalási napok jegyzőkönyveinek másolatát, azonban azokat részére nem küldték meg. Meg kell jegyezni, hogy az iratok alapján a tárgyalási jegyzőkönyvek lefordítását sem a terhelt, sem a védője nem indítványozta.
- [45] A másodfokú bíróság ítélete utalt arra, hogy a másodfokú bíróság eljárása során figyelemmel volt arra, hogy érvényesültek-e a Be. 8. §-ában foglalt jogosultságok. A másodfokú ítélet rögzíti, hogy a másodfokú bíróság vizsgálta azt, hogy az eljárási törvényben biztosított terhelti jogosultságokra és kötelezettségekre vonatkozó kioktatások, azok törvényi következményeinek és az eljárás rendjének ismertetése, azok nyomon követhető, a másodfokú bíróság számára is kontrollálható rögzítése az iratokban megtörtént-e. A másodfokú eljárásban a bíróság lefordította a letartóztatás fenntartásáról szóló végzést, a fellebbviteli főügyész indítványát, valamint a kézbesítési ívet. A másodfokú bíróság szóban és írásban tájékoztatta a terheltet a jogairól és a kötelezettségeiről. Az ügyiratok alapján az is megállapítható, hogy a terhelt számára megtörtént a másodfokú eljárásban a bizonyítási indítvány – amely alapján tárgyalás tartását indítványozta – elutasításáról szóló ügyirat, a tanúvallomások, valamint az ítélet lefordítása. A védő 2020. március 31-én írásban kérte a 2020. március 10-i jegyzőkönyvet, de az ügyiratokból nem derül ki, hogy az számára megküldésre került volna.
- [46] 4.2. A Be. 444. § (1) bekezdése értelmében a bíróság eljárásáról jegyzőkönyvet kell készíteni. A jegyzőkönyv arra szolgál, hogy a bíróság és az eljárásban részt vevő személyek meggyőződjhessenek a bírósági eljárás tartalmáról és szabályszerűségéről. A tárgyalásról mindig kell jegyzőkönyvet készíteni. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell többek között a vád tárgyát, az eljárási cselekmény részletes leírását, a vádlott és a tanú vallomását, a szakértő véleményét, a bizonyítási eszköz bemutatását, tartalmát, az eljárási cselekmény során tett indítványokat, észrevételeket, a perbeszédet, felszólalást, az utolsó szó jogán elhangzottakat, valamint az ügydöntő határozat szóbeli indokolását. Írásbeli jegyzőkönyv esetén az eljárási cselekményen történeteket röviden, a szükséges részletességgel kell leírni. Ha valamely kijelentés pontos szövege jelentős, azt szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni. A jegyzőkönyvbe vételt bármelyik jelenlévő indítványozhatja.
- [47] Az írásbeli jegyzőkönyvet főszabály szerint az eljárási cselekménnyel egyidejűleg, de legkésőbb az eljárási cselekmény időpontjától számított nyolc napon belül kell elkészíteni. Ha a jegyzőkönyv mégsem készül el,

akkor a bíróságnak kötelessége az ügyészt, a terheltet és a védőt ügyirat-megismerési joguk biztosítása érdekében tájékoztatni a jegyzőkönyv elkészültének időpontjáról. A jegyzőkönyv és a jegyzőkönyv írásbeli kivonata az eljárási cselekménnyel egyidejűleg, vagy utólag is kijavítható, kiegészíthető.

- [48] Az eljárásban résztvevő személyek a Be. 100. §-a alapján ismerhetik meg az eljárás ügyiratait, köztük a tárgyalási jegyzőkönyvet is. Eszerint a terhelt és a védő a terhelt gyanúsított kihallgatását követően arra irányuló indítvány esetén ismerhetik meg az eljárás iratait. A megismerésnek különböző módjai lehetnek: a megvizsgálás lehetővé tétele, felvilágosítás, tájékoztatás adása, vagy a másolat készítése, illetve kiadása. A megismerés indítványhoz kötött, az eljáró hatóságoknak csak a megfelelő joggyakorlással összefüggő tájékoztatásról kell gondoskodnia. Az eljáró szervek azonban megtehetik, hogy amennyiben arra az eljárás lefolytatása érdekében szükség van, az eljárás ügyiratait az érintett személy elé tárják. Az ügyiratok megismerésének joga időben nem korlátozott, az az eljárás befejezését követően is gyakorolható, az ügyiratok rendelkezésre állása alatt, a selejtezést megelőzően. A megismerés többféle módon történhet, papír alapon, másolat kiadásával vagy elektronikusan, a modern technikai eszközök alkalmazásával. A nyomozás befejezését követően a megismerés módja annyiban nem korlátozható, hogy a másolat kézbesítésére irányuló indítvány nem utasítható el. Ezáltal biztosított, hogy vádemelés esetén a terhelt és a védője az ügyiratokat teljes körűen, másolatban megismerheti.
- [49] 4.3. Az Alkotmánybíróság az anyanyelvhasználattal összefüggésben fenntartotta azt a következetesen képviselt álláspontját, hogy az Alaptörvényből és a vonatkozó nemzetközi elvekből is az következik, hogy csak a lényeges, releváns büntetőeljárási iratokat kell lefordítani. Az EJEB, valamint a hazai bírósági gyakorlat alapján lényegesnek számít mindenképpen a szabadságelvonásról szóló határozat, a vád, vádirat, illetve az ügydöntő határozat.
- [50] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a konkrét ügyben lényeges, releváns büntetőeljárási iratok (a letartóztatás elrendeléséről, fenntartásáról szóló határozatok, a vádirat, valamint az első- és másodfokú ítélet) lefordítása megtörtént. Azt, hogy a tárgyalási jegyzőkönyv lényeges iratnak számít-e, az eljáró bíróságoknak kell eldönteniük. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint figyelembe kell venni azt is, hogy sem az indítványozó terhelt, sem a védője nem kérte az eljárás során a tárgyalási jegyzőkönyvek lefordítását. Mindegyik tárgyaláson jelen volt a terhelt védője, valamint az anyanyelvi tolmács. A másodfokú eljárásban tartott nyilvános ülésen ugyancsak részt vett a terhelt védője és az anyanyelvi tolmács. Az eljárás során tehát végig folyamatosan biztosított volt a tolmácsolás, bár az ügyiratok tanúsága szerint olykor az nem volt mindig pontos. Az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra is, hogy a másodfokú bíróság ítéletének indokolásában utalt arra, hogy a másodfokú bíróság figyelemmel volt arra, hogy megfelelően biztosították a terhelt számára az anyanyelvhasználathoz való jogot.
- [51] 4.4. Az Alkotmánybíróság a következőkben megvizsgálta, érinti-e, és ha igen, akkor mennyiben a tisztességes eljáráshoz való jogot, azzal összefüggésben a védelemhez és a jogorvoslathoz való jogot az, hogy az eljárásban a terhelt számára nem álltak rendelkezésre a tárgyalási jegyzőkönyvek.
- [52] Az indítványozó védője írásban kérte mind az elsőfokú, mind a másodfokú eljárásban született jegyzőkönyvek kiadását, azonban számára nem kerültek megküldésre a jegyzőkönyvek. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó ügyirat-megismerési joga csak korlátozottan érvényesült.
- [53] Ahogy az Alkotmánybíróság a határozat indokolásának IV/2.2. pontjában (Indokolás [26] és köv.) kifejtette, a védelemhez való jog magában foglalja az ügy megismeréséhez való jogot is, amelynek része az iratbetekintés [15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [38]]. Az Alkotmánybíróság az iratbetekintéshez, az ügyiratok megismeréséhez való jogot (amely az „eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és – megfelelő biztosítékok között – birtoklását” jelenti) alapvetően a hatékony és megfelelő felkészülést biztosító védelemhez való joggal összefüggésben, annak részeként, a fegyveregyenlőség garanciájaként kezelte [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 96; 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [60]–[61]; 3188/2021. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [22]]. Az Alkotmánybíróság is fontosnak tartja annak megállapítását – összhangban az EJEB gyakorlatával –, hogy a védelemhez való jog érvényesülését az szolgálja, ha a védelem hozzájut és ténylegesen meg is kapja a szükséges információkat [EJEB *Mattoccia kontra Olaszország* (23969/94), 2000. július 25.].
- [54] 4.5. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem minden eljárásjogi szabálysértés eredményezi a tisztességes eljáráshoz jog megsértését. Az Alkotmánybíróság több ügyben hangsúlyozta, hogy „a tisztességes bírósági

eljáráshoz való jog nemcsak az adott bírósági eljárás sajátosságaihoz, hanem az adott eljárási szak sajátos eljárási szabályaihoz is igazodik (például elsőfokú eljárás, rendes és rendkívüli jogorvoslati szak). Ebből következően nem feltétlenül ugyanazokat a garanciákat jelenti minden eljárási szakban {lásd a felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat vonatkozásában: 3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [39]}." {3303/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [53]}

- [55] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben vizsgált eljárásjogi szabálysértés megítélése során azt is értékelni kell, hogy az az indítványozó jogi helyzetére milyen hatást gyakorol. Az Alkotmánybíróság tehát figyelmet fordított arra, hogy az állítólagos vagy ténylegesen bekövetkezett eljárási szabálysértések milyen súlyúak (vö. az ügy szempontjából jelentős nyilatkozathoz való hozzáférést akadályozta-e meg), a büntetőeljárás mely szakaszában következtek be, milyen potenciális hatást gyakorolnak a terhelt eljárási jogainak érvényesülésére.
- [56] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján „az egyes részjogosítványokból fakadó garanciákat mindig az adott eljárásfajta keretein belül vizsgálja. Az Alkotmánybíróság ezért szükségképpen vizsgálja a jogvita természetét, és az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit annak megítélése végett, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog követelményei az adott eljárás keretein belül érvényesültek-e.” {3303/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [54]}
- [57] Az ügymegismerési és nyilatkozattételi jogosultságokkal kapcsolatban az Alkotmánybíróság arra mutatott rá, hogy a fegyveregyenlőség elvének a „lényege az ügy szempontjából jelentős nyilatkozatokhoz és bizonyítékokhoz való hozzáférés mindkét fél számára, valamint lehetőség arra, hogy észrevételeit előadhassa a bíróság előtt” {3100/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [115]}. Azt, hogy az ügy szempontjából mi minősül jelentős nyilatkozatnak, bizonyítéknak, az Alkotmánybíróság esetről esetre vizsgálja.
- [58] 4.6. Az Alkotmánybíróság az alapügy vizsgálata során figyelembe vette, hogy az indítványozó által hivatkozott eljárási szabálysértések részben az elsőfokú, részben a másodfokú eljárásban történtek. Az elsőfokú eljárás során merült fel kétely a tolmácsolás szakszerűségét illetően, amely azonban az ügyész jelzést követően korrigálásra került. Az Alkotmánybíróság az eljárás iratai alapján megállapította, hogy az eljárás további szakaszában nem merült fel kifogás a tolmácsolással kapcsolatosan. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy nem kapta meg a tárgyalási jegyzőkönyveket sem magyarul, sem az anyanyelvén. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Be. szabályai nem teszik az eljáró bíróság kötelezettségévé hivatalból a tárgyalási jegyzőkönyvek lefordítását, azt pedig sem a terhelt, sem a védője nem kérte az eljárás során.
- [59] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó számára nem kerültek megküldésre a tárgyalási jegyzőkönyvek, holott azt az indítványozó védője írásban kérte. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban fontosnak tartotta megjegyezni, hogy az indítványozó terhelt védője az elsőfokú ítélet meghozatalát követően kérte valamennyi jegyzőkönyv (az utolsó tárgyalási nap mellett a hónapokkal korábbi tárgyalási napok, valamint az előkészítő ülés jegyzőkönyveinek) megküldését, amelyet a bíróság valóban elmulasztott. Az indítványozó panaszában hivatkozott arra, hogy a teljes tárgyalási szakaszban nem kapott semmilyen jegyzőkönyvet. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy a tárgyalási szakaszban sem az indítványozó terhelt, sem a védője nem kérte a tárgyalási jegyzőkönyvek kiadását. A Be. 100. §-a szinte korlátozás nélkül lehetővé teszi az eljárási iratok megismerését a terhelt számára, azonban az iratok megismerését indítványozni kell. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a tárgyalási jegyzőkönyveket az ügyészség is a Be. 100. §-a alapján ismerheti meg, így a vád és a védelem számára az iratok megismerésének joga egyformán biztosított volt.
- [60] Az eljárási iratai alapján megállapítható, hogy az indítványozó terhelt védője az eljárás során először az elsőfokú ítélet meghozatalát követően kérte a tárgyalási jegyzőkönyvek kiadását a bíróságtól. A bíróság eljárási szabályt sértett, amikor nem küldte meg az indítványozó védője számára a tárgyalási jegyzőkönyveket, azonban az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ez a hiba nem okozza az egész eljárás alaptörvény-ellenességét. Az Alkotmánybíróság figyelembe vette, hogy az eljárási szabály megsértése a jogorvoslati szakaszban történt. A tárgyalási jegyzőkönyv alapján az indítványozó a bizonyítási eljárással kapcsolatos kifogásait a jogorvoslati szakaszban már sokkal korlátozottabban tudta érvényesíteni. A Be. 591. §-a alapján ugyanis a másodfokú bíróság csak akkor folytathat le bizonyítást, ha az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozatlan, vagy a fellebbezésben új tényre, új bizonyítékra hivatkoztak. Az indítványozó fellebbezésében az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozatlanságára hivatkozással kérte az ítélet hatályon kívül helyezését. A másodfokú bíróság ítéletében azonban részletesen megindokolta, hogy miért tartotta megalapozottnak az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást.

- [61] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó számára biztosított volt a megfelelő védekezés lehetősége, továbbá rendelkezésre állt minden lényeges információ és nyelvi segítség, amely a vád és az eljárási cselekmények lényegének megértéséhez, az azokkal kapcsolatos álláspontjának kifejtéséhez, valamint jogorvoslati joga gyakorlásához szükséges volt. Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat során azt állapította meg, hogy nem sérült az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát képező anyanyelvhasználathoz való joga, valamint a fegyveregyenlőség, a XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való joga, illetve a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való joga. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2021. június 22.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1090/2020.

• • •